

הלבנות שבת סימן שח קט באר הגולה

נ ר"א"ש דהערה
לפרוש בבית יוסף
ס בית יוסף וזבאר
בסימן שט ע שם
במקנה קכ"ז פ שם
בביתא קכ"ח ובהפא
קכ"א ז שם במשנה
לפרוש וקכ"ב בסוף
כו בסוף שכתב הר"ן
שם ק שם פשוט
במקנה קכ"ח ר שם
קכ"ז ש שם קכ"ח

(ק"ג) אין הקלפים (קיד) ראויים למאכל בהמה אסור לטלטלם, אלא (לד) (קטו) *מנער את השבילא והם נופלים. (קטז) וואם יש פת על השלחן, מותר להגביה השבילא ולטלטלה עם הקלפים שאינם מאכל בהמה, שהם בטלים אצל הפת. וואם הנה צריך למקום השלחן, אפילו אין עליה אלא דברים שאינם ראויים למאכל בהמה מותר להגביהה ולטלטלה: כח (ק"ח) *חבילי עצים וקש (ל"ה) (ק"ח) שהתקינו למאכל בהמה, אפילו הם גדולים הרבה מותר לטלטלן: כט *כל שהוא ראוי למאכל חיה ועוף המצויים, מטלטלים אותו, ואם אינו ראוי אלא למאכל חיה ועוף (ק"ט) שאינם מצויים, ואם יש לו מאתו מין חיה או עוף מותר לטלטל מאכל הראוי לאותו המין, ואם לא אסור: הגה (קכ) ולפי זה מותר לטלטל עצמות שנתפרקו מן הבשר (קכא) מערב שבת אם ראויים לכלבים, דהא כלבים (ל"ו) מצויים * (בית יוסף, ולא כה"ר): ל *פרעני תמרים, (קכב) במקום שמאכלים אותם לבהמה מותר לטלטלן, ואדם חשויב צריך להתמיר על עצמו שלא לטלטלן (קכד) אלא דרך שנוי: לא *בשר (ל"ו) (ל"ז) חי אפילו תפל שאינו מלוח כלל, מותר לטלטלו, משום (קכ"ה) *דחוי לאמצא.

שערי תשובה

[ל"ז] סי. ע"ב כה"ט. וע"ז לקמן סימן שכא שכתבתי בשם נ"ב מה"ט שפת"ר ג"כ, ובפ"ט לר"ח ז"ל ע"ג בפ"ד:

(ל"ז) מנער. והוא הדין שמתיר לגדלם על ידי סבין מן המפה, בין דלא נגע בהם ח"י לה טלטול מן הצד, ט"ז. וקשה, דבסימן שיא ס"ק ב' אסור הש"י לר"ח דבר שהוא מקצה על ידי קנה, ע"ש: (ל"ה) שהתקינו. וקש' שלנו סתמא עובד לשבירה או למאכל בהמה, מן האכרס: (ל"ו) מצויים. ואם אין מצויים אסור: (ל"ז) חי. ואם הוא בשר דלא חי לאכל חי אסור לטלטל, וה"ה שאר דברים כגון שפן צנון, ואכל בספר אליה רבה העלה קללא וקללא, אף שאינו ראוי לאכל חי בין דראוי לכלבים שרין. כ"ב ש"ג: בשר אינו הורגו שששט היום שרי בטלטול, וע"ז סימן שי ס"ב בהגה"ה. ואסור להרים בשר שחל יום ג' להיות בשבת כדי שלא יאסר לבשל, אפילו על ידי אינו הורגו, דאפשר לאכלו עלי, מ"א בסימן שכא ס"ק ז, ע"ש, ובא"ז בשם זקנו הגאון ז"ל הוכיח להמיר בשעת הדחק אפילו ע"י ישראל, וע"ז בס' ערוך בצעקב סימן א:

באר הגולה

וכפ"ל בסוף כ: * מנער את השבילא. ע"ז לקמן בסימן שלו [ס"ד] בסוף אכרס, דמן הארץ מותר לכבד כנף של ארץ¹²³, ודע, דבמשנה איתא: מסלק את השבילא בלילה ומנערה, ואיתא בגמ' דמנערה, דהיינו שמתלכלל עם הקלפים שצליה עד מקום הפתח ומנערה שם, ומשלחן ערוך משמע וכן מספ"ג המבוא בבית יוסף דאסור להגביה השבילא אלא לנערה במקומה, ודבר הזה מלוי בשני תרוצים המבוא ברש"א בזה"ש, ע"ז שם: * בית יוסף, דלא כה"ר. כל זה הוא לפי מה שבאר דעת הר"ן בדברי משה, אבל לפי מה שכתב הב"ח והגר"א גם הר"ן מודה בזה, וכן כתב בספר טאמרי דכ"ה, וכתב עוד, דקנה שכתב בדוכרי משה דברים חולקים על סבא זו שכתב הר"ן לדעת הר"ף והרמב"ם, דכל שהוא מאכל לחיה ועוף המצויים אף שאין לו מותר, ע"ז שם, לא מצא מי שיחלק בזה, וגם בשלחן ערוך לא היה תרומ"א בלוי אצט המסבר: * פרעני תמרים וכו'. ולענין גרעני שאר פירות, אפשר דמורה השלחן ערוך למה שפסקו ברמב"ם דשם שיהיה על כל פנים ראוי למאכל בהמה, דזה לשונו בפרק כו: כל הקלפין והגרענין הראויין למאכל בהמה מטלטלין אותן, ושאין ראויין, אוכל את האכל ויורקן לאתרי וסור לטלטלן. וגרענין של תמרים, שאין משום דאין נאכלין אף לבהמה כי אם על ידי הדחק, כמו שכתב בלבוש, ולפיכך חסדי בזה שיהא דרך אותו המקום להאכיל לבהמה, אף דתורמ"א כלל כל הגרענין בחזקת מותרות, וגרענין שפוחים ואגסים, בלא הכי אפשר דיש לחלק. דהם ראויין אף לאכילת אדם¹²⁴, ולפעמים אוכלים אותן ביחד, ע"ז בר"ף לענין ספר ארסא, וכל שכן גרעני הפירות נשקורין פלוג'ע' [1] שיש בחוקן אכל, בודאי מותר לטלטל לדברי הכל אף שאין בדעתו לאכלו: * דחוי לאמצא. ע"ז משנה ברורה שכתב אחרונים מקלן פ"ט בבשר בהמה, ואף שאין טעמם שנה, השם הש"י דלר"ח דפסקין ברבי שמעון, אף אם יוצא דלא חיי כלפי

באר היטב

(ל"ז) מנער. והוא הדין שמתיר לגדלם על ידי סבין מן המפה, בין דלא נגע בהם ח"י לה טלטול מן הצד, ט"ז. וקשה, דבסימן שיא ס"ק ב' אסור הש"י לר"ח דבר שהוא מקצה על ידי קנה, ע"ש: (ל"ה) שהתקינו. וקש' שלנו סתמא עובד לשבירה או למאכל בהמה, מן האכרס: (ל"ו) מצויים. ואם אין מצויים אסור: (ל"ז) חי. ואם הוא בשר דלא חי לאכל חי אסור לטלטל, וה"ה שאר דברים כגון שפן צנון, ואכל בספר אליה רבה העלה קללא וקללא, אף שאינו ראוי לאכל חי בין דראוי לכלבים שרין. כ"ב ש"ג: בשר אינו הורגו שששט היום שרי בטלטול, וע"ז סימן שי ס"ב בהגה"ה. ואסור להרים בשר שחל יום ג' להיות בשבת כדי שלא יאסר לבשל, אפילו על ידי אינו הורגו, דאפשר לאכלו עלי, מ"א בסימן שכא ס"ק ז, ע"ש, ובא"ז בשם זקנו הגאון ז"ל הוכיח להמיר בשעת הדחק אפילו ע"י ישראל, וע"ז בס' ערוך בצעקב סימן א:

משנה ברורה

(ק"ג) אין הקלפים וכו'. בגין קלפי אגוזים וביצים¹¹⁸, וכל פי האי גונא: (קיד) ראויים וכו'. והוא הדין בעצמות שהם קשים שאינם ראויים אפילו לכלבים, בין אם נתפרקו בשבת או מעד יום. אבל כל זה הוא דוקא אם נתפרקו לגמרי, לאפוקי אם נשתמר (ל"ה) מקצת בשר על עצמות, מותר לטלטל אותם אצל הבשרים: (קטו) מנער את השבילא. הוא דף המנע על השלחן כדי לשום עליו הלחם, והוא הדין מפה הפרוסה, וטעם ההתיר הוא, כיון דלא מטלטלו בידים. והוא הדין אם מעבירם על ידי דבר אחר, כגון שהוא מגרר אותם על ידי סבין מן המפה, דמתיר¹²⁰ (ל"ה) אם הוא צריך להשמש במקום שמנע שם העצמות והקלפין, דזה מקרי טלטול מן הצד ושרי אם הוא לצורך דבר המותר, ובדלקמן בסימן שיא סעיף ח. ואם נתקבצו הרבה יחד וימאס עליו להניחן פה על השלחן, מותר להעבירן בידים, דהוי לה לדידה כגוף של רעיו¹²¹ [ב] משמע בגמרא, ע"ז שם: (קטז) ואם יש פת¹²², דאפשר שאפילו לכתחלה מותר להפית פת כדי להגביה השבילא אם קשה לה הנעור, ע"ז בגמ' אכרס ופרי"טגדים: כח (ק"ח) חבילי עצים. הינו (ל"ו) שהם רפים, דחיו למאכל בהמה: (ק"ח) שהתקינו. הינו (ל"ז) שהתקינו, אבל בלא הנמנה, (ל"ה) אפילו הם חבילות קטנות אסור לטלטלן, וטעמא, דסתמא צומדין להסקה, ולכך אף שחיו למאכל בהמה אסור. כתב המגן אכרס: קש שלנו, סתמא צומד לשבירה או למאכל בהמה. וע"ז בתוספת שבת דף תלוי במנהג

המקומות, ולפי זה במקומות שהבילייתבן סתמן צומדין לבגין לבסות הגנות, הם מקצה וצריך הנמנה: כט (ק"ט) שאינם מצויים. אצל (ל"ט) רב בגי' אדם¹²³, ומה דעשירים מגדלין אותו המין בבתיהם לא נחשב מצוי: (קכ) ולפי זה וכו'. רוצה לומר, לפי מה שנתבאר שכתב ראוי לחיה ועוף המצויים, אף שאין לו מאתו המין מותר לטלטל, גם בזה מותר לטלטל: (קכא) מערב שבת. וכל שכן אם נתפרקו בשבת¹²⁴, דהנה עומד בבניית שבת לאכילת אדם, (ק) דבדאי מותר לטלטל, ואם אין כלבים מצויים באותו המקום¹²⁵, (קא) גם באופן זה אסור לטלטל: ל (קכב) במקום וכו'. אבל מקום שאין דרך להאכילם לבהמה אסור לטלטלם אף על גב דחיו לבהמה¹²⁶: (קכג) צריך להתמיר וכו'. השעם: (קכ) משום דיש מקומות שאין מאכילין אותם אפילו לבהמה, (קד) וגם דלא חיו לבהמה רק על ידי הדחק, על גב אדם חשויב צריך להתמיר: (קכד) אלא דרך שנוי. כגון (קד) לזרזן בלשוננו או לטלטלן אצל פת: לא (קכ"ה) דחוי לאמצא. הינו, שיש בגי' אדם שידעם נזה וביססין בשר חיי¹²⁷ [ש] שאין אסור באכילתו משום דם אחר

שער הציון

תרגום: 1 שו"תים.

וזהו דעת כל הפוסקים, לכו להמחמדים לקמן בסימן תצה סעיף ד בהג"ה לענין גולה, יש להתמיר בזה: (ל"ז) דא"ז והקאדי ופשוט: (ל"ה) פרי"טגדים במשפחותיהם, ומלשם קשית תבאר היטב: (ל"ז) מן מוכח מבית יוסף דאפילו בדין בענין הנמנה: (ל"ז) רש"י קכ"ח: (ל"ה) כתבא קמא שם. וע"ז בפרוש רבנו הגאון: (ל"ט) ברמב"ם, ומוכח בהגמרא: (ק) גם להר"ן: (קא) כגון אכרס: (קב) כגון אכרס: (קג) לבוש ועלית שבת: (קד) אליה רבה בשם רבנו זקנים:

תָּשֵׁם אֶשְׁכּוֹ בְּמִדְּ
קִשְׁם הַרְמְזִים דְּמִדְּ
כּוֹ וְכַתְּבָה קִרְבִּי טַעֲמִיד
שֶׁהוּא תּוֹשֶׁבֶת אֶמְצִיק
טוֹב לְשׁוֹן הַרְמְזִים
שֶׁם מַשְׁמָנָה וְקִמְרָא
דְּשִׁבְתָּ קִבְיָא כְּפִי
גִרְסַת הַרְדִּיף דְּמִדְּ
מִקְרָא דְּכִיבְרָה לִי
הָשֵׁכּ וְהִדְּךָ כִּי

(ל) שְׁאִינוּ. ואם נמצא במקום דירת הרגל מטר לסליו לצדדים. מ"א: כבוד הברית, מ"א: (מ) אסור. ובעירו בידו מטר להחזירו, כ"א: (מא) מ"ב. ודקא כשחן ראויין לשתי בהמה כשחן בגרף. רל"כ אף המים גרף חן, כ"י:

שהודרה⁽¹³⁰⁾ בשאכלו כשהוא חי, כמו שכתבי בירוח דעה סימן טז). והנה
ממגן-אברהם מבאר, ודוקא במין החרב כגון יונה יברא-אנא, אבל
בשר-בהמה אינו חיי לכל ואסור לטלטלו, אבל בש"י שוסק דאפלו
בשר-בהמה תפל מתר לטלטלו, עין שם, וכן האליה רבה מסכים
לדינא פה"י דאפלו בשר-בהמה מותר לטלטלו, ובבבאי הגר"א חולק
גם-כן על המגן-אברהם משום דאמרין דכל בשר ראוי לאכל
באמצא, עין שם, ועל-כן, אף שנאיתו בהרבה אחרונים שהעתיקו
דברי המגן-אברהם לדינא, במקום הדקק יש לסמוך על המקלین:
לב (קכו) דג מלוח, בין המין שקורין הערינגי ובין כל המינין,
דכיין כשהוא מלוח ראוי לאכל על-ידי הדקק, כמו בשר דחצי לאמצא,
והוא הדין דג מצען [תיספת שבת]: **(קכז) מפגי שאינו ראוי⁽¹³¹⁾**, חש"י
פרש, דהינו שאינו ראוי אף לכלבים, דאם היה ראוי לכלבים, אף
דאינו עומד לאכילת אדם ראוי לאכל כף עד מוצאי-שבת, אף
דראוי הוא לאכילת כלבים מקצה אגיוש דעתה מנה משום דלא קאי
לכלבים⁽¹³²⁾, ולפי זה שמן צונן של בהמה דאינו עומד כף לאכילת אדם
אסור לטלטל, וכן פסקו (קס) האחרונים: **לג (קכח) שאינו**
ממחה, ומה נקרא קמיע ממחה, נחבאר לעיל בסימן שא סעיף כה:
(קכט) שאין יוצאין בו, הינו לרשות-הרבים, אבל לכרמלית שרי,
דאף לרשות-הרבים ליכא חיוב חטאת, דדרך מלביש הוא ולא אסור
רק מדרבנן, וממילא בכרמלית שרי, לפי מה שפועגין האידינא בסבבא
אחרונה לעיל בסימן שג סעיף יח, כן כתב בספר אליה רבה, וכן צדד
גם-כן בספר תוספת-שבת להורות כמהרש"ל שמקל בכרמלית, ודלא

לאמצא מכל מקום שרי, וטעם הגר"א, וכן מצד האלהי רבד גס'כן מתרצו הש"ן
דכל בשור חזי לאמצא וכן בספר סאמרסרדיכי ובספר קרפן נגמלח חקפיו גס'כן
כז, מכל מקום הלא לדינא כלם שרים דאפלו כשר-בהמה שרי לטלטול, ותרצית
שהביא הפנ' אברהם מפנה ראשונים דחו בספרי אחרונים האין מוכח קלל מהם,
העקר דבם כשר-בהמה חזי לאמצא כמו בשורעוף, ודכושטע מחתומת הרב"ם
וחשלה'דערק ומה דמשני: שאני בראתא דחזי לאמצא, רוצה לומר, דבזה אפלו
לכב חקדא חזי לאמצא אפלו בתפוח, ויגדן סמכנו דבמקום הדחק תוכל לסמך
עליהם, והנה לצמו לענין שטן צונן סמכנו בהפגראברהם דאסור בטלטול, אף
בדני הראשון סמכנו לקלל בהש"י, משום דתרש"ב א גופא, שפמנו הקצית הגר"א
וכן שארי אחרונים דחזי לאמצא שטן בכל בשור, סבב כדנא; בטעם דג מפל
כהסמכת האגראברהם, דבר דלירודה אל חזי, משום קלבים לא שרינו, דמאי דחזי
לה אחר'ק קצנה לה סכלים, ומפילא גס בשטן אסור, וכן הוא דעת הר"דה בסוף
פרק גוטל, עין שם, וכן הוא דעת הרב המגיד ובפרק כז, עין שם מה שכתב בדני
טו לענין הדנדל וכן הוא דעת הר"ן גס'כן, עין שם מה שכתב בטעם דג מפל,
וקאי אף לדצ רבי שמעון, כמו שפסק הר"ף קדנא, וכן סבב תרש"ב א בהדלשיו
וכן כתב במאירי, ועליכן אף דההוסמות כדז תרצא ותטור כתבו דטעם דג מפל
משום דאזני ראוי לקלבים, משמע הא אם קה ראוי לאכילת קלבים אף דלא קאי
לזה היה משר, ולפי זה גס בשטן צונן אינו אסור בטלטול דקא ראוי הוא לאכילת
קלבים, לא תוכל לסמך על זה למעשה משום כל הראשונים הנ"ל: * וכן אם הוא
תפוח, הינו אפלו אם נפתח בשבת, וכדצ רבי שמעון פגבלה שפמנו הפגבלה בשבת
[אחרונים], בהמת אע"הדורי שנשחטה אפלו בשבת שרי לטלטלה⁽¹⁴¹⁾, מיד דחזי
אנכלה שפמנוה בשבת דשרי לטלטלה, כדלפנין פסין שרי [אע"הברהם], עין שם
עוד: * אין עושין גרף וכו', עין בבאור הגר"א אסכידא לה דמנעו תשל"ד שדך
הוא דאפלו במקום הפסד אסור לעשות' לבחלה⁽¹⁴²⁾, ולא התר כי אם במה שומביא
בסעיף שאמר זה שהוא מביא עצמו אל התרף: * קרי להוציא, עין משנה ברורה,
והוא מהמגן אברהם, ומה שכתבתי: דבר שזיהה בודאי אחר'ק מאוס, מן

שער הציון

(קס) דרר-חיים והתוספת-שבת והגרר'ז והמייאדס והשלמן-שלמה: (ק) והובא ברבנן ירחם שתיב ד חלק א, עין שם שכתב על זה דדוקא אם הוה שמואל שמואל: (קז) גרר'ז: (קח) מנא-אברהם: (קט) מנא-אברהם וישיא: (ק) עין שבת מג' לענין כופין קצרה על סדר. והוה דרין בזה דהוה ספא דמשנה: (קא) לבוש: (קיב) רש"י ביצה ל"ז: (קיג) מנא-אברהם בשם הרשב"א: (קיד) טעמיה, דלא התיירו עלידי כפר ותמוז אלא

הלכות שבת סימן שח

ביאורים ומוספים

[משנ"ב ס"ק קנה]

שָׁאֵן אֶסּוּר בְּאֵכִילָתוֹ מִשּׁוּם דָּם אֲחֵר שֶׁהוּנַח (130).

שאף אם אינה מאוסה מותר לטלטלה ולהסירה [כשאין בזה חשש ברידה], שמאחר שאין לה חשיבות ובטלה היא, אין הדבר נחשב כטלטול מוקצה, אלא כתיקון המאכל בלבד. ומטעם זה ביאור בשו"ת מנחת יצחק (ח"ה סי' לח אות ג') שכוונת הרמ"א לעיל (סי' שב ס"א) שהתיר להסיר נוצות מהבגד, היא שאפילו בידים מותר להסירם, ולא רק על ידי נפוח. [וראה מה שכתבנו שם (סי' ז ו-יא)]. וכן דעת הגר"ש איערברך (שלמי יהודה פ"ד סי' ח) שמותר להסיר בידיו לכלבים שאינם מאוסים הנמצאים על גבי כסא או בתוך כוס. לפי שאינו עוסק בטלטול אלא בניקיון.

ולטלטל דבר שזכעת אינו מוגדר כגרף של רע, אלא הוא עומד להיעשות גרף של רע, מבואר בבית הלל לקמן (סי' תקכו סי' ד"ה ואסור) שהביא את דברי המאירי לגבי נפל, שאם השתחה בקבורתו או שחוששים שמא ישתחה מותר לטלטל בידיו גרף של רע, שגם קודם שנעשה גרף של רע הותר לטלטלו, וכתב בבית הלל שם לענין בסי' שיא, ושם (סי' ב) לכאורה מוכח מוכך שלא התירו לטלטל מת בלא ככר מונח על גביו, שאין לטלטל דבר שעשוי להיות גרף של רע.

(135) ועכבר חי הנמצא בתוך מלכודת, דעת הגר"נ קרליץ (חוט שני שם) שאינו נחשב כגרף של רע, מכיון שאינו מאוס אלא רק מפריע. ולדעת הגר"ש אלישיב (טלולי שבת פכ"א הע' 65, ושלמי יהודה פ"י סי' לג), אף עכבר חי נחשב כגרף של רע.

ולענין גרף של רע שאפשר להוציאו בלא לטלטלו בידים ממש, ראה מה שכתבנו לעיל (סי' קטו).

ובמקום שיכול לומר לנכר או לקטן לטלטלו, כתב הערוך השלחן (סי' ש) שכן שיעשה כן, ולא יוציאנו בעצמו, ובשו"ת אגרות משה (א"ח ח"ה סי' כא אות ט) כתב שבקטן אין לעשות כן, שמא יחשוב הקטן שמותר לו לטלטל מוקצה.

[ושע"צ ס"ק קו]

דְּדוֹקָא אִם הוּא בְּמָקוֹם שְׂמָאוֹס בְּעֵינֵינוּ (136).

(136) ופח אשפה מלא הנמצא במטבח שאין אוכלים בו, דעת הגר"נ קרליץ (חוט שני ח"ג פס"ה סי' א) שאינו נחשב גרף של רע, הואיל ואין המטבח מקום ישיבת בני אדם, ורק אם מתעכבים שם זמן מרובה בהכנת צרכי הסעודה, נחשב הפח כגרף של רע.

[משנ"ב ס"ק קלא]

וְהִתִּירוּ לְפָנָיו מִשּׁוּם כְּבוֹדוֹ (137).

(137) ולטלטל דבר מוקצה כדי לכסות בו גרף של רע, הסתפקו בשו"ת הר צבי (א"ח ח"א סי' קצו) והגר"ש איערברך (שש"כ פכ"ב הע' ק) אם מותר.

[משנ"ב ס"ק קלג]

דָּאָד אֶסּוּר לְטַלְטֵלָם (138).

(138) וכן אדם שעומד לצאת מביתו בשבת, ואינו עתיד לחזור אליו עד לאחר השבת, דעת הגר"ש אלישיב (שלמי יהודה פ"י סי' א) שאסור לו לטלטל את הדבר המאוס, כיון שלא ימאס בפניו. וכן דעת הגר"נ קרליץ (חוט שני ח"ג פס"ה סוף סי' א) שאסור לאדם זה להסיר את הכלכלים שעל גבי השולחן, ורק אם ברעתו להישאר שם כמה רגעים קודם יציאתו, מותר לו לטלטלם אם הם מפריעים לו באותם רגעים.

[משנ"ב ס"ק קל]

נֶעֶן לְעֵיל בְּסִימָן פּוֹ לְעֵנָן אִם הוּא שֶׁל מַתְכוֹת (139).

(139) שם מבואר שגרף העשוי ממתכת או מזכוכית ורחץ יפה, אינו נחשב כלי מאוס, והחז"א כתב (א"ח סי' מח ס"ק ז'), שבעניניו, יתכן שמותר לטלטל גרף העשוי ממתכת גם טרם שהוחד, שמאחר שאפשר להחידו, נחשב הוא ככלי גם כשעדיין הוא מלכלך. וסיר לילה [של ילדים] העשוי פלסטיק, כתב בשו"ת אור לציון (ח"ב פ"ו תשובה יז) שדינו כגרף העשוי ממתכת, כיון שאינו בולע, וכן דעת הגר"ש אלישיב (אש"י ישראל פנ"ג הע' צח).

המשך במילואים עמוד 34

[משנ"ב ס"ק קנז]

מִפְּנֵי שְׁאִינוֹ רְאוּיָא (131) וכו', מִשּׁוּם דִּלָּא קָאִי לְכָלְבִּים (132).

(131) ובמקום הפסד מרובה, כגון דג שמת בבירכה ואם לא יוציאוהו עלולים למות כל הדגים שבבירכה, כתב בשו"ת שבת הלוי (ח"א סי' סב וח"ג סי' כט אות ד') שיש לסמוך על דעת חלק מהראשונים והס"י, שהקלו בענין זה, ומותר לטלטלו. וכן דעת הגר"ש אלישיב (שלמי יהודה פ"ח סי' ח) לגבי מקפיא שהפסיק לעבור, שמותר להוציא את הדגים הנמצאים בו ולהעבירם למקפיא אחר, כמקום שאם לא יעשו כן ייגרם הפסד מרובה.

(132) ואם מחליט באמצע השבת ליתן דג זה לכלבים, כתב בהגהות רע"א (באן) שמותר לטלטלו, אך החז"א (א"ח סי' מד ס"ק יד) כתב שאסור לטלטלו, כיון שכבר הוקצה הדג בין השמשות, ולא נעשה ראוי יותר בשבת.

[משנ"ב ס"ק קנט]

אֶכָּל בְּקִמְצָה שְׁאִינוֹ מְקַחָה וְדָאִי, אִף לְכָרְקֵלִית אֶסּוּר (133).

(133) וביאר השו"ת הלכות (סי' שא סמ"א), שכוחתו בקמיע שידוע שאינו מומחה.

[משנ"ב ס"ק קל]

וְכִינִינָא בְּהֵם (134) וכו', לְהוֹצִיאוֹ בְּיָדִים מִטַּעַם גִּרְף שֶׁל רְעִי (135).

(134) והגדרת דבר כגרף של רע, מבואר ברמ"א לעיל (סי' רעט סי' ב) ובמשנ"ב שם (סי' ו), שתלוייה במיאוס הדבר בעיני בני אדם. וכן משמע במשנ"ב לעיל (סי' קטו), ולקמן (סי' שלח סי' לג), ובשע"צ להלן (סי' ק) ובבית הלל לקמן (סי' תרלח סי' ב) ובידיו. [וראה בה"ל לקמן (סי' שלח סי' ד"ה אסור)].

ובגדר הדבר, כתב בשו"ת אגרות משה (א"ח ח"ה סי' כא אות ב) שדין גרף של רע תלוי בכל אדם ואדם, וכן לפי מצב הליכלוך, אם מפחד הוא או לא.

ואף כאשר מאוס הדבר רק בעיניו, ואילו בעיני חבירו אינו מאוס, דעת הגר"נ קרליץ (חוט שני ח"ג פס"ה סי' א) שיכול הוא לבקש מחבירו שיוציאנו עבורו.

ואף קליפות או לכלוכים מועטים שאינם מאוסים, אלא שגורמים אי נעימות ממשית, כגון שמונחים במקום בו נגרמת לבעלי הבית בורסה מפני האורחים, דעת הגר"ש איערברך (טלולי שבת עמ' יד) שהיה זה בכלל גרף של רע, וכן דעת הגר"מ פיינשטיין (שם עמ' י).

וכן דבר שאינו מאוס מחמת עצמו, כגון פטישים ומסמרים, כתב הגר"ש איערברך (מאור השבת ח"א מכתב ח אות ז) שאם הם מתחיים על השולחן, יתכן שאופן זה נחשב למכוער גם בימות החול, ודינם כגרף של רע, ומותר לטלטלם ולסלקם.

ואף ריח רע המפריע לאנשים השוהים במקום, כגון ריח של גז וכדו', דעת הגר"ש איערברך (שולחן שלמה ס"ק סח אות ב) והגר"נ קרליץ (חוט שני שם) שנחשב כגרף של רע, ולפיכך מותר באופן זה לסגור את ברו הגז, ובשו"ת שבת הלוי (ח"ה סי' מג אות ג) הסתפק לגבי עשן העולה מהנהר ומפריע לנוכחים, אם נחשב כגרף של רע.

ולגבי הסרת פסולת מתוך האוכל, כתב החז"א (א"ח סי' מז ס"ק טו)

מילואים

34

הלכות שבת סימן שח

המשך מעמוד קח

לשכב עליהם בשבת, מפני שהשכיבה עליהם אינה נחשבת טלטול.

[ביה"ל ד"ה סלם]

רק להוליכו מקום לטקום אצל לא טלטול בעלמא⁽¹⁰⁷⁾.

(107) והקשה בשע"צ לקמן (סי' תקיח ס"ק מח) ממה שכתב הרשב"א במקומות אחרים שטלטול בעלמא אסור, שמה יאמרו שטלטלו כדי לחקן את גגו, ונשאר בצ"ע.

[משנ"ב ס"ק פט]

הוא בכלל מצוה גמורה⁽¹⁰⁶⁾.

(106) ובגדים העומדים לכירה שקפלים ושכב עליהם מבעוד יום, הסתפק החזו"א (א"ח סי' מב ס"ק יג) אם נחשב הדבר כאילו סידרם לכך, ויהא מותר לטלטלם בשבת, וכן הסתפק לגבי בגדים מקופלים שסידרם במיטת, וכתב שלמעשה קשה להקל בזה [ועיי' שכתב שמי"מ מותר

הלכות שבת סימן שח

המשך מעמוד קט

סי' בט אות ג) הסתפק בדבר זה, וכתב שיש להחמיר לכתחילה, [והוסיף, שאם הבשר החי קפוא, ודאי שאינו ראוי לאכילה אפילו כאומצא, וגם אם יפשייר הריהו כגולד].

מאידך דעת הגרי"ש אלישיב (שלמי יהודה פ"ח ס"ק ב) שאם קיימת אפשרות להפשיר את הבשר בשבת, כגון על ידי הנחתו על גבי קיריזה או על ידי שהייתו בפושרין, אין הבשר מוקצה. ודעת הגרי"ג קרליץ (חוט שני שבת ח"ג פס"ג ס"ק א) שכוון שמבואר בסי' (ס"ק ב) שאף על פי שאין דרך לאכול בשר חי, מי"מ אינו נחשב מוקצה כיון שסוף סוף ראוי הוא למאכל, ומאחר שבגמ' מובא שבשר חי ראוי למאכל, אם כן גם בזמננו [למרות שהאנשים יותר מפונקים] לא נשתנה דבר זה, וגם כיום כשיש צורך מיוחד אדם אוכל בשר חי, ולכן גם עכשיו אינו מוקצה.

[ביה"ל ד"ה מנע]

דמן הארץ פת' לכבד כגוף של אף⁽¹²⁸⁾.

(128) וכטעם הדבר שאין טאטוא הכית מוקדפות והעצמות נחשב כטלטול מוקצה, כתב בביה"ל שם (סי' ד"ה י"ש) שהעצמות והקליפות הינן גוף של רע, ועוד, שנחשב הדבר כטלטול מן הצד לצורך שבת. והחזו"א ביאר (א"ח סי' מז ס"ק כא) לגבי עפר ומוקצה שעל הארץ, שבטלים הם [כדין מקום שהאיכל מרובה על הפסולת, ראה מה שכתבנו להלן (ס"ק קל)], ומשום כך אין על טאטוא הפסולת שם טלטול מוקצה, ונחשב הוא כתיקון הקרקע. אכן, בביה"ל לקמן (סי' שמ ס"ג ד"ה שעל) מבואר, שאסור להסיר שיעור מהקלף משום טלטול מוקצה אף על פי שמטרתו לחקן את הקלף.

[ביה"ל ד"ה גתנין]

קלאו טבי אפשי' דיש לטקל, דם ראויין אף לאכילת אדם⁽¹²⁹⁾.

(129) ובזמננו, דעת הגרי"ג קרליץ (חוט שני ח"ג פס"ב ס"ק א) שגרעיני תפוחים אינם בכלל היתר זה, שהרי אי אפשר לאוכלם.

הלכות שבת סימן שח

המשך מעמוד 218

(141) והחזו"א כתב (א"ח סי' מד ס"ק י), שלכאורה תלוי הדבר במחלוקת הפוסקים המובאת בשו"ע לקמן (סי' שבה ס"ד) אם מותר לטלטל פת שנאפתה על ידי גוי בשבת [שם פסק השו"ע להחמיר, אלא אם כן היתה זו שעת הדחק או צורך מצוה].

[ביה"ל ד"ה אין]

דאפלו במקום הקסד אסור לעשות לכתחילה⁽¹⁴²⁾.

(142) אמנם, לגבי הנחת בלי כדי לקבל בו מים מלוכלכים שכבר דולפים, כתב בביה"ל לקמן (סי' שלח ס"ח ד"ה אסור) בשם החיי אדם, שבמקום צורך גדול יש לסמוך על דעת הטור שהתיר להניחו, ולהוציאו לאחר מכן.

[משנ"ב ס"ק קלז]

ועי' באליה רבה ובפריימקדים שמשקפיקין בזה⁽¹⁴⁰⁾.

(140) אמנם, להחזיקו בידו ולנערו לתוך האשפה, כתב החזו"א (א"ח סי' מח ס"ק י) שמוותר גם לזה, מפי' שמעיקר הדין לא נתבטל ממנו שם כלי מחמת המדאוס, שהרי עומד הוא לשימוש וליעודו, אלא שגזרו חז"ל שלא להכניסו בלא מים, וכל עוד שלא ניערדו, לא חלה עליו גזירה זו. והוסיף החזו"א (שם) שלדבריו, במקום שאי אפשר להכניס את העביט עם מים, מותר להכניסו גם בלי מים.

[ביה"ל ד"ה וק]

בהקט אינ' יהודי ששחטה אפלו בשבת שרי לטלטלה⁽¹⁴¹⁾.

